

EL MONESTIR DE FRARES DE LA PENITÈNCIA DE JESUCRIST DE BARCELONA

(1260-1293)

I

FUNDACIÓ DEL MONESTIR

L'any 1260 arribaren a Barcelona procedents d'Itàlia uns quants frares de l'ordre de la Penitència de Jesucrist¹. Per adquirir un estat legal exhibiren a Arnau de Gurb, bisbe de Barcelona, una butlla consistorial d'Alexandre IV, datada a Viterb el 31 d'agost de 1257, en què el Papa reconeixia la nova ordre, confirmava els seus estatuts i els posava sota la protecció de la seu apostòlica, concedint-los diversos privilegis. Arnau en feu treure còpia i donà testimoni de la seva autenticitat a instància dels frares de la Penitència.

Barcelona fou el primer lloc d'Espanya on s'establiren aquests religiosos; aquí residia el Provincial. En un document de 24 de desembre de 1261 trobem les firmes d'Arnau prior provincial a Espanya, el subprior Berenguer, Pere de Cantelleri i Jaume d'Alerio. La nova ordre trobà un decidit protector en el canonge precentor de la Seu, Berenguer d'Espells, que el 24 de setembre donà a fra Arnau "priori ordinis fratrum

¹ Ben poca cosa sabem d'aquesta ordre religiosa, Migne (*Encyclopedie théologique*, vol. 22, 421-423), que no en pogué precisar l'origen retreu testimonis de diversos autors sobre ella: Alguns historiadors volen que deriva de Sant Joan Bon (1168-1204). Márquez (*Origen de los frayles ermitaños de la Orden de San Agustín*, Salamanca, 1618), creia que no podia ésser tan antiga. Segons Zurita els pares del Sac tenien un monestir a Saragosa en temps d'Innocenci III (1198-1216). No trobem cap data certa sobre aquesta ordre fins després de la meitat del segle XIII. Doutreman (*Histoire de Valenciennes*) citaria un monestir de l'any 1257. Sant Lluís, per recomenació de la reina Blanca, hauria establert cases a París, Poitiers i Caen l'any 1261. L'any 1257 haurien entrat a Anglaterra. Jaume I d'Aragó l'any 1263 hauria confirmat l'establiment de l'orde a Saragossa i li hauria regalat un hort. (Migne, l. c.). Seguien la regla de Sant Agustí i portaven l'hàbit blanc amb un escapulari de tela de sac, i per això foren anomenats arreu frares del sac. Eren molt austers; tenien interdits la carn i el vi; anaven descalços amb sandàlies de fusta.

de penitentia Jesu Christi in provincia Ispanie et conventui domus Barchinone ipsius ordinis et eidem domui proprio in fundatione monasterii” unes cases amb la plaça contigua, que tenen a cens Bartomeu de Romeu i Guillem de Nagera prop del forn del Garrover. Les mides del terreny són descrites en el document de donació². Per orient té “quinque destri minus quarta”. Per occident termena “in via qua itur ad sanctam Annam ex qua parte sunt quatuor destri et quator palmi”. A migdia termena amb un alou d’Espells on hi ha “sex destri et unus palmus et dimidio”. A tramuntana hi ha “septem destri minus uno palmo et dimidio”. Els hi donà amb la condició que si per qualsevol motiu els frares abandonessin aquest lloc i no tinguessin el monestir començat o no hi fessin residència perpètua seria nul·la la donació³.

El 25 de novembre del mateix any Berenguer els ven una illa de terres i cases veïnes de les què els hi havia donat, pel preu de 300 morabatins d’or. El 5 de desembre Berenguer Adaronis, procurador del precentor, dóna possessió d’aquesta venda a fra Arnau, prior provincial, i acusa rebut dels 300 morabatins⁴. I totseguit comença el nou monestir que fou anomenat més endavant de Montsió i que després de pertànyer als canonges de Santa Eulàlia del Camp passà, l’any 1421, en poder de les monges dominicanes.

El 28 d’agost de 1262 trobem augmentat el petit grup dels fundadors fins a deu religiosos: fra Arnau de Creixell, prior provincial, fra Berenguer de Sant Miquel, fra Berenguer d’Abeya, fra Antic, fra B. Gros, fra Esteve, fra G. de Lacera, fra Joan, fra Berenguer de Rape, fra Berenguer de Caldes, subprior de la casa de Barcelona, firmen en una concòrdia que féu el convent amb Guillem d’Abeya sobre els béns que pertanyien a fra Berenguer, germà seu, per mort dels seus pares Guillem i Maria⁵.

² La documentació dels frares de la Penitència es troba avui en l’arxiu del monestir de Santa Anna. Fons Santa Eulàlia del Camp, en el Museu Diocesà de Barcelona. Tots els documents que citem són procedents d’aquest arxiu, i estan aplegats en una carpeta que diu “Fons Frares de la Penitència de Jesucrist”, armari B, prestatge 6. Carpeta S. E. 3.

³ Apèndix 2.

⁴ Apèndix 3.

⁵ Aquest fra Berenguer sortí, més endavant, de l’ordre i ingressà a la de Sant Jaume de l’Espasa; així es dedueix d’un document de l’any

L'any 1263 durava encara l'obra del monestir i per engrandir-lo compren unes cases a Bernat Marquès. En els documents d'aquest any canvien contínuament el nombre i els noms dels frares, ço que fa endevinar que de la casa de Barcelona devien sortir les altres fundacions de la península. L'any 1264 hi trobem frares catalans: fra Jaume de Lleida, Pere de Lleida i V. d'Olm.

La donació d'Espells ocasionà un plet entre el convent i Ramon de Nagera (5 maig 1264). Els frares anomenen procurador seu a Pere de Copons, ciutadà de Barcelona, que d'aleshores ençà fou un decidit protector del nou monestir.

L'any 1265 hi ha l'adquisició d'unes cases "ad opus monasterii" i dos anys després compren a Bartomeu Romeu les que són al costat de l'església del monestir pel preu de 1.000 sous. Per cobrir les despeses d'aquestes compres i de les obres enmatllevaren a Pere de Copons 176 lliures, 5 sous i 4 diners, deute que volien cobrir cedint a Copons totes les deixes que es fessin al monestir i que passessin de 20 sous, fins que quedés cobert el deute (20 maig 1267). El 9 d'agost del mateix any fra Juvenis, general de l'ordre, que es trobava de pas a Barcelona, confirmà aquesta avinença.

Pel gener de 1270 trobem com a prior provincial fra Bertran d'Auriach i prior de la casa de Barcelona a Arnau de Archanova i altres frares nous, R. de Fluxo, Pere Boneti, A. de Toylana, B. Cortés.

L'any 1271 com que encara no han cobert el deute que tenien amb Copons li donen en penyora uns llibres. Aquest document ens dóna una idea de la biblioteca conventual, forsa proveïda "quandam bibliam in magno volumine. Item scripta fratris Thome super sententias in iiii voluminibus. Item scripta fratris Petri supra sententias in quator voluminibus. Item postillas domini Hugonis supra Johannem. Item Sumam de viciis. Item vitas sanctorum. Item tabulas supra originalia. Item sententias. Item questiones plures diversorum magistrorum theologiae in uno volumine. Item librum confessionum beati Augustini. Item expositionis prologorum supra Bibliam. Item tria

1257 en què el prior reconeix que Berenguer que ingressa a l'ordre de la Penitència "cum habitu saccorum" entregà 6.000 sous que serviren per comprar les nostres cases, el monestir i les campanes.

volumina sermonum. Item expositionem beati Remigii supra Apochalipsim in uno volumine. Item divisiones supra Psalterium. Item postillas fratris Guillelmi super Matheum. Item libros naturales, in uno volumine. Item Sumam ade metaphisicam et librum de anima, in uno volumine. Item Sumam ade (?) supra alios libros naturales set non completam. Item questiones plures supra libros naturales in uno volumine. Item duos prosaicum et versificatum, in duobus voluminibus. Item divinationes Hugutionis, in uno volumine. Item decretales cum apparata. Item sermones domini Tusculani, que omnes libri sunt in quamdam caxia". Prometen que li pagaran el deute per la Mare de Déu de setembre o, passat aquell plaç, pot fer el que vulgui dels llibres.

II

EXTINCIÓ I COMPRA DEL MONESTIR DEL SAC

L'any 1274 un fet insospitat atura la marxa ascendent del nou monestir. El Concili de Lió, convocat pel papa Gregori X, prohibí la fundació de noves ordres religioses i suprimí totes les fundades després del concili del Laterà (1215) sense l'aprovació de la santa Seu. Referent a les ordres mendicants aprovades, els prohibeix rebre nous membres, adquirir cases i béns i fer alienacions sense un permís explícit de Roma, que aplicarà els seus béns, un cop extinguides les ordres, per la Terra Santa o els pobres. Els membres d'aquestes ordres no podran exercir el ministeri de la predicació ni la confessió. S'exceptuen els dominics i franciscans⁶.

Els frares de la Penitència de Jesucrist, tot i ésser ordre aprovada per Alexandre IV, quedaven inclosos en la segona part del cànon disciplinar i en conseqüència quedaven suprimits deixant-los l'usdefruit dels seus rèdits, restant subjecte el domini dels seus béns a la Cambra Apostòlica. Llavors era prior provincial d'Espanya, resident a Barcelona, Bertran d'Auriach i prior d'aquesta ciutat Bernat de Caldes.

D'aleshores ençà s'aturen les activitats del convent i tots els afers es redueixen a liquidar i pagar deutes. L'any 1276 fra

⁶ HEFELE, *Histoire des Conciles*, VI, 1.ª part, pàg. 201: Cànon 23.

Pere de Martí reconeix un deute que té amb Bartomeu Romeu, i l'any 1277 s'acaben de pagar a Beatriu, muller de Pere de Copons, ja difunt, les quantitats que els havia deixat "ad opus ordinis nostri", a Barcelona i Tarragona. I ben aviat comença la dispersió dels religiosos que buscaven en altres Ordres un medi de satisfer llur vocació. L'any 1293 quedaven a Barcelona cinc membres de l'Ordre suprimida, que desitjosos de fer vida regular, fan una avinença amb Guerau d'Olorda, prior de Santa Eulàlia del Camp fora el Portal Nou, per la qual els cinc frares seran rebuts com a canonges de Sant Agustí en el monestir de Santa Eulàlia, els serà cedit l'úsdefruit de tots els seus rèdits i mentrestant podran agenciar amb el Papa la compra dels béns i del monestir del Sac. Així els de Santa Eulàlia que habitaven en un lloc malsà "in locis aquosis et paludibus propter quod residentes ibidem et convicino fregentes et assiduas patiuntur infirmitates nec non et plerique mortem propter infectionem aeris in aetate tenera consequuntur" es traslladarien a l'interior de la ciutat. El prior de Santa Eulàlia amb el permís del bisbe accepta l'oferta, i diu que els reberà com a canonges i els donaria l'hàbit quan puguin obtenir la dispensa apostòlica (30 juliol). Els cinc frares de la Penitència que quedaven a Barcelona eren: Bernat de Miralles, Pere Luch, Guillem de Salvat, Berenguer de Capmany (o Montmany) i Berenguer Bou⁷.

Aquesta cessió de l'úsdefruit no tingué efecte fins l'any 1295 en què l'únic supervivent, Pere Luch, els cedeix els rèdits amb la condició que el mantinguin i li donin l'hàbit quan arribi la dispensa.

Mentrestant el monestir de Santa Eulàlia del Camp treballava a Roma la cessió del convent dels frares de la Penitència. A aquestes gestions es refereix una butlla que Bonifaci VIII adreçà, el 15 de febrer de 1295, al bisbe fra Bernat Peregrí, declarant que ha rebut prec dels canonges de Santa Eulàlia que desitjaven traslladar-se al convent que fou dels frares de la Penitència. Diu al bisbe que vengui el convent al prior de Santa Eulàlia amb preu decent i que els diners que en tregui els trameti a la Cambra Apostòlica.

Guerau d'Olorda presentà aquesta butlla al bisbe el 30 de

⁷ Apèndix 4. Fra Berenguer en l'encapsalament del document és anomenat: B. de Capite Magno, en les signatures: B. de Monte Magno.

juliol essent testimonis Pere March, notari, fra Arnau de Flassà, comanador de l'Hospital, mestre Bernat de Limona, físic, Bernat de Piraris, i Pere Alegre, clergue.

I com que la butlla deixava a l'arbitri del bisbe la taxa del preu del convent, Berenguer l'estimà en 12.000 sous comprès el dret que competia a l'Almoïna de Barcelona. El prior de Santa Eulàlia el trobà exagerat; creia que no valia més de 8.000 sous, puix en la compra que féu la priora del monestir de Junqueres, uns tres anys abans, d'unes cases per a construir el seu monestir pagà 6.000 sous, i això que el lloc era millor i més gran que els de la Penitència. A més aquest és un lloc que no es pot vendre indiferentment, puix és lloc sagrat i seria malsonant i absurd dir que podria ésser venut a laics per millor preu.

Per aquest atenuant creu el prior que es pot rebaixar fins a 4.000 sous.

Allegà el bisbe que el preu fou taxat per una comissió de pèrits, però el prior respongué que els comissionats eren jueus i clergues suspectes, desitjosos de que aquell monestir fos profanat per a usos inconvenients. Creia també Guerau que la concessió del papa es devia interpretar a favor del convent "quia beneficia principis largissime sunt interpretanda" (dilluns 18 juliol 1296). L'any 1300 moria el bisbe Bernat Peregrí sense ésser resolt l'afer. I tot just preconitzat bisbe el mallorquí Ponç de Gualba, el prior Guerau, per no deixar refredar la qüestió i convençut que amb el nou bisbe seria més fàcil rebaixar el preu, el 19 de març de 1300 presentà una requesta fent conèixer al nou prelat l'estat de la qüestió, i assabentant-lo que ja estaven apossentats en el nou monestir, n'obstant que el bisbe Bernat els havia moltes vegades menaçat de treure'ls si no pagaven el preu per ell fixat. Un notari llegí la butlla de Bonifaci VIII; Ponç preguntà al prior què pensava fer, i s'acordà demorar la qüestió fins que Ponç estés en possessió de la diòcesi. El 15 de març de 1301 moria Guerau d'Olorda, i el monestir de Santa Eulàlia elegia prior Guerau de Torre. Davant el seu priorat no es tocà l'assumpte, i fou necessari un prior d'empenta com Romeu de Soler, elegit a la mort de Torre (1305), per acabar aquest afer enutjós però de gran importància pels interessos del monestir. Ponç de Gualba a començaments de l'any 1308 nomenà una nova comissió de pèrits,

puix els de Santa Eulàlia, ultra impugnar la probitat de la primera, trobaven el preu excessiu. Els nous pèrits eren Guillem Gil i Berenguer de Lacera, canonges de Barcelona, Bernat Sabater, campsor, i Jaume Leteval, notari, barons entesos en coses temporals, els quals taxaren el monestir i la campana en 10.000 sous de tern barcelonins. Devia plaure el preu als de Santa Eulàlia puix en instrument del 26 de setembre de 1308 el bisbe en nom de la Cambra Apostòlica ven a Romeu de Soler i al monestir de Santa Eulàlia del Camp el monestir dels Frares de la Penitència en el carrer major de Santa Anna, juntament amb els drets que hi té l'Almoina de Barcelona.

El mateix dia, Ponç de Gualba nomena Pere de Tagamanent, rector de Sant Martí de Provençals, procurador seu, per lliurar el monestir en nom de la Cambra Apostòlica a Romeu de Soler.

L'endemà en presència de Guillem Turell, notari, Pere de Tagamanent donà la mà al prior de Santa Eulàlia i l'introduí al monestir, li entregà les claus i li feu sonar la campana. El dia 28 de setembre Romeu de Soler pagava el primer plaç de 2.000 sous, que foren custodiats en la sagristia de la Seu.

Amb l'abundant documentació que posseïm dels frares de la Penitència de Jesucrist de Barcelona podem ordenar el priorologi dels provincials d'Espanya i de la casa de Barcelona. És com segueix:

Priors provincials d'Espanya

Arnau de Crexell	1261-1270
Bertran d'Auriach	1270-1275
Ramon d'Arnau	1275

Priors de la casa de Barcelona

Bernat de Caldes, subprior de Barcelona.	1262-1267
Bernat de Caldes, prior	1267 (juny)
Pere de Martí	1267 (desembre)
Arnau d'Archanova	1270
Bernat de Caldes (segona vegada)	1273
Bernat Gros	1275

LLUÍS FELIU, PVRE.

APÈNDIXS

I

Viterbo, 31 juliol 1246

Bulla d'Alexandre IV aprovant l'Orde dels Frares de la Penitència, transcrita en un testimoni del bisbe Arnau, de Barcelona.

Reverendis in Christo patribus et dominis divina providentia archiepiscopis et episcopis universis ac venerabilibus et dilectis in Christo abbatibus, prioribus et universis ecclesiarum rectoribus ad quos presentes littere pervenerint. Arnaldus, eadem permissione Barchinone episcopus, salutem et reverentiam tam debitam quam devotam in eo qui est omnium vera salus. Noveritis nos privilegia domini Alexandri pape IIII vidisse et de verbo ad verbum diligentius inspexisse non cancellata, non rasa, non abolita nec in aliqua parte sui vitiata, sive corrupta, omnique suspitione carenti, cum vera bulla et filo integro sub hac forma :

Alexander, episcopus servus servorum dei, dilectis filiis Generali, Rectori et patribus de Penitentia Iesu Christi tam presentibus quam futuris regularem vitam professis. In perpetuam rei memoriam. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et domos vestras in quibus divino estis obsequio mancipati sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini regulam in domibus ipsis auctoritate apostolica institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea quescumque possessiones, quecumque bona eadem domus impresentiarum iuste ac canonicè possidentur aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium modis prestante Domino poterunt adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Loca ipsa quibus prefate domus site sunt cum omnibus pertinentiis suis. Liceat quoque vobis clericos vel laicos, liberos et absolutos a seculo fugientes ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliquè retinere. Prohibemus insuper ut nulli fratrum vestrorum post factam in domibus vestris professionem fas sit

sine Rectoris sui licentia de eisdem locis, nisi artioris religionis obtentu, discedere; discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, excommunicatis et interdictis exclusis, non pulsatis campanis suppressa voce divina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Oleum vero sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad ordines fuerint promovendi a diocesano suscipietis. Episcopus siquidem catholicus fuerit et gratiam et communionem sacrosante Romane sedis habuerit et ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Ad hec novas indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusve personis a vobis fieri omnino prohibemus. Obeunte vero Generali rectore vestro, nullus vobis qualibet surreptionis astutia seu violentia preponatur nisi quem fratres comuni consensu vel eorum maior pars consilii sanioris secundum Deum et beati Augustini regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate apostolica prohibemus ut infra clausuras domorum vestrorum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Preterea omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris romanis pontificibus domibus ipsis concessas, necnon libertates et exemptiones secularium exceptionum a regibus et principibus et aliis fidelibus rationaliter vobis indultas auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatas domos temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis apostolica auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularive persona hanc nostre institutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et domini redemptoris nostri Jhesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem eisdem locis sua iura servantibus sit pax domini nostri Jhesu Christi quatinus et hic fructum bone accionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Escatocol. Suscipe domine servum tuum in bonum. Alexander papa IIII. Sanctus Petrus. Sanctus Paulus. Ego Alexander catholice ecclesie episcopus. Benevalete.

Ego frater Joannes, ecclesie sancti Laurentii in Lucina presbiter cardinalis.

Ego frater Hugo, ecclesie sancte Sabine presbiter cardinalis.

Ego Odo, Tusculanus episcopus.

Ego Stephanus, Prenestinus episcopus.

Ego Ricardus, sancti Angeli diaconus cardinalis.

Ego Octavianus, sancte Marie in Via lata diaconus cardinalis.

Ego Petrus, sancti Georgii ad velum aureum diaconus cardinalis.

Ego Joannes, sancti Nicholai in carcere Tulliana diaconus cardinalis.

Data Viterbii per manum magistri Jordani, sancte Romane ecclesie subdiachoni et notarii, ii kalendas augusti indictionis xv. Incarnationis dominice anno mclvii, pontificatus vero domini Alexandri pape iiii anno tertio.

Et nos dictus Barchinonensis episcopus in visionis et inspectionis testimonium presenti transcripto sigilli nostri impressione fecimus apponi.

Museu diocesà de Barcelona, fons Santa Eulàlia, arm. B, carp. 6.

2

Barcelona, 23 novembre 1269

Berenguer d'Espieylls dona als Frares de la Penitència de Jesucrist un solar per edificar el monestir.

Sit omnibus manifestum quod ego Berengarius de Spiellis. Barchinone precentor, et heres Petri de Spiellis quondam fratris mei, ob remedium anime mee et anime eiusdem Petri et animarum parentum nostrorum et omnium fidelium dono et offero domino Deo et vobis fratri Arnaldo priori ordinis fratrum de penitentia Iesu Christi in provincia Ispanie et conventui domus Barchinone ipsius ordinis et eiusdem domui perpetuo in fundacione monasterii illas domos cum platea coram ipsis versus Occidentem et introitibus et exitibus suis, et pertinentiis universis quas Bartholomeus Romei et Guilelmus de Nagera per me tenent ad censum quator solidorum monete Barchinone de terno in burgo Barchinone, prope furnum qui dicitur de Garroveri. Sicut terminatur ab oriente in residuo alodio meo, ex qua parte sunt quinque destri minus quarta. A me-

ridie in alodio meo, ex qua parte sunt sex destri et unus palmus et dimidius. Ab occiduo in via qua itur ad sanctam Annam, ex qua parte sunt quator destri et quinque palmi. A circio similiter in meo alodio, ex qua parte sunt vii destri minus unus palmus et dimidio. Quas domos cum introitibus et exitibus suis, et pertinenciis, et cum omnibus locis, juribus, vocibus et actionibus mihi in hiis et pro hiis competentibus et competentis extraho de meo meorumque jure, dominio et posse et in jus, dominium et posse vestre domus Barchinone transfero irrevocabiliter, inducens vos et successores vestros de predictis omnibus que vobis dono cum hoc publico instrumento perpetuo valituro et corporalem possessionem pleno jure tanquam in rem vestram propriam ad habendum et semper libere et quiete possidendum, hac tamen adjecta conditione, hanc donacionem vobis et uestre domui facio quod si vos vel alii fratres dicti ordinis presentes vel futuri unquam recesseritis seu recesserint a dicto loco quo non habeant ibi monasterium ubi modo inceptum est, vel circa, vel non fecerint ibi residentiam perpetuam aliqua de causa, predicta donacio quem vobis facio nullius sit valoris et predictae domus quas vobis dono sint mihi et meis perpetuo absolute, cum platea que est coram ipsis domibus versus occidentem cum omni hedificio quod tunc ibi esset per franchum et liberum alodium, sicut erat ante presentem donacionem ad omnem meam et successorum meorum voluntatem libere faciendam. Ad hoc nos frater Arnaldus, prior predictus, et fratres domus Barchinone de Penetencia Jesu Christi concedentes vobis domino Berengario de Spiellis predicto nos recepisse a vobis predictam donacionem sub condicione que superius scriptum est, promittimus eandem condicionem vobis et vestris semper inviolabiliter observare. Actum est hoc nono kalendas decembris ann. domini mclcx secundo. Ego frater A. prior supradictus subscribo.

Ego fr. B., subdiaconus Barchinone suscribo.

Ego frater P. Cantelleri suscribo. Ego frater Jacobus de Alerio subscribo † Berengari de Espiellis, Barchinone precentoris. Ego P. de Spielis, Barch. canonicus, subscribo † Gullelmi de Spiellis. † R. de Spiellis, Rectoris ecclesie de Corniliano.

Testes huius rei sunt Berengarius Adarronis, Jacobus de Podio ciurone, clericus et Berengarius, capellanus precentoris.

Signum Jacobi de Portu, publici Barchne. notarii, qui hec scribi fecit et clausit cum litteris emendatis in linea vii Die et anno prefixis.

— Còpia feta pel notari Jaume de Malvino a petició del bisbe Bernat Ferrer. Document molt estripat.

— Altre exemplar en A. B. C.

3

Barcelona, 5 decembre de 1261

Fra Arnau, Prior Provincial dels Freres de la Penitència a Espanya, reconeix que ha rebut possessió d'unes cases que ha comprat a Berenguer d'Espiells.

Sit notum cunctis quod Ego Berengarius de Spiellis, Barchinone precentor et heres Petri de Spiellis quondam fratris mei, confiteor et recognosco vobis fratri Arnaldo, Priori Ordinis fratrum de Penitencia Jesucristi in Ispania et patribus dicti ordinis Barchinone domus quod Berengarius Adarronis mandato et voluntate mei tradidit vobis possessionem illius insule sive tenedonis domorum et ortorum cum plateis et pertinenciis site in burgo Barchinone prope furnum de Garrouario quam vobis vendidi precio trecentorum morabitanorum cum carta publica, unde laudans et approbans predictam tradicionem possessionis vobis nomine meo factam per dictum Berengarium Adarronis volo ipsam esse firmam et valentem in omnibus ac si per me personaliter vobis tradita extitisset. Actum est hoc nonas decembris anno Domini mclx secundo. † Berengarii de Spiellis, Barchinone precentoris. Testes huius rei sunt Berengarius Adarronis. Jacobus de Podio ciurone, presbiter et Berengarius, capellanus dicti precentoris.

Sig~~X~~num Jacobi de Portu, publici Barchinone notarii, qui hoc scribi fecit et clausit die et anno prefixis.

4

Barcelona, 30 juliol 1293

Unió dels Freres de la Penitència de Jesucristi, de Barcelona, amb els Canonges de Santa Eulàlia del Camp.

In nomine Domini nostri Jesu Christi et gloriosissime matris eius.

Sit omnibus manifestum: quod nos frater Bernardus de Miralles et frater Petrus Luch, frater Guillelmus Salvati, frater Berengarius de Capite Magno et frater Berengarius Bovis, fratres ordinis de Penitentia in domo Barchinone nunc residentes, considerantes

et attendentes statum et conditiones quem et quas dictus ordo in sui principio habuit et nunc habet. Idcirco hiis et aliis circumspectis et diligenter attentis, habendo pre oculis solum Deum, nec non saluti animarum nostrarum providere cupientes, volumus et proponimus Domino largiente amodo vivere sub obedientia regulari in ordine a sede apostolica aprobato sub cura et regimine pastorali. Inter quos ordines preeligimus nobis omnibus et singulis supra dictis assumere habitum et regulam Sancti Augustini et cum illis semper vivere regulariter et honeste sub cura et regimine vestri Gualdardi de Olor-da, prioris Sancte Eulalie de Campo, et vestrorum imosterum successorum; verum quia constat nobis quod vestrum monasterium situm est in locis aquosis et paludibus propter quod residentes ibidem et in convicinio frequentes et assiduas patiuntur infirmitates nec non et plerique mortem propter infectionem aëris in aetate tenera consequuntur. Ex premissis vobis compacientes, urgenti vinculo karitatis, ex certa scientia et deliberatione habita diligenti, vobis promittimus bona fide cum testimonio huius publice scripture perpetuo valiture quod si dominus Papa vel Sedes apostolica vobis et vestro monasterio concesserit vel contulerit aut quocumque modo indulserit proprietatem sive dominium quam et quod sibi retinuit in nostris domibus et locis post discessum sive mortem omnium de conventu non obstante usufructu nobis per eundem dominum papam concesso, ibidem vos recipiemus ilanter et benigne tamquam dominos, socios et amicos, habitum assumendo regule supradicte. Interim autem auctoritate voluntate et assensu venerabilis Domini fratris Bernardi, Dei gratia Barchinone episcopi, et venerabilis eiusdem Capituli facimus vos dictum priorem et conventum vobis comissum socios participes et consortes omnium bonorum nostrorum spiritualium et temporalium, mobilium et immobilium et universorum nostrorum bonorum et iurium que habemus et habere possumus aut habere debemus quocumque modo in predicta domo nostra Barchinonen. vel in quocumque alio loco aliquo iure, ratione vel causa. Itaque possitis si volueritis statim vos transferre et commorari atque stare in nostro loco predicto, et ibidem nobiscum et sine nobis residere ac omnia bona nostra et iura nostra quecumque personaliter possidere, sicut unus ex nobis aut sicut omnes simul ea nunc tenemus et possidemus, sine obstaculo et impedimento nostri et nostrorum aut cuiuslibet alterius persone, dantes et concedentes vobis omnibus simul donatione perfecta irrevocabiliter inter vivos omnia iura nostra que in predicto loco habemus vel habere debemus, quantum ad usumfructum quamdiu vixerimus, sicut a domino Papa fuit nobis concesum in consilio. Luchdunensi et omnia alia iura, voces et actiones quecumque in predicto loco seu domo habe-

mus seu habere possumus quacumque ratione vel causa, promittentes nos semper habere ratum et firmum quicquid superius est expressum et nunquam in aliquo contravenire per nos vel interpositam personam aliquo iure vel ratione. Et ad maiorem securitatem promittimus et iuramus vobis nos omnes predicti fratres per Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia attendere et complere et nunquam in aliquo contravenire. Inducentes vos de predictis in presentia Petri Marci, notarii publici Barchinone infrascripti, et in presentia testium infrascriptorum in corporalem possessionem tamquam in rem vestram propriam ad omnes vestras voluntates et vestrorum perpetuo faciendas. Quam traditionem possessionis et alia supradicta valere volumus si tamen Dominus Papa predictus suum consensum et auctoritatem prestiterit in predictis. - Nos igitur Gueraldus de Olorda prior monasterii Sancte Eulalie de Campo predictus et conventus eiusdem attendentes et videntes pium propositum et affectum vestrum predictorum fratrum quem habetis erga Deum et nos et nostrum ordinem atque regulam et monasterium, scienter et consulte promittimus vobis quod vos omnes simul et singulos fratres predictos apud Barchinonam nunc commorantes recipiemus quoad bona spiritualia et temporalia tradendo vobis nostrum habitum liberaliter et benigne, omni mora postposita incontinenti cum super prohibitionem vobis factam in predicto consilio generali fuerit vobiscum et nobiscum mediante consilio, auxilio et favore Domini Barchinonensis Episcopi et Capituli eiusdem super quibusdam certis articulis provisum seu indultum per Sedem Apostolicam et misericorditer dispensatum. Interim vero de presenti recipimus vos tamquam fratres ad omnia bona nostra spiritualia et temporalia. Ita quod sitis simul nobiscum tam in coro quam in refectorio et dormitorio et in omnibus aliis vestris necessariis sicut unus de canonicis nostris. Promittentes vobis quod providebimus vobis in omnibus sicut aliis nostris canonicis quousque dictam indulgentiam seu concessionem possimus a summo Pontifice obtinere ut superius continetur. Pro quibus omnibus et singulis supradictis complendis et firmiter attendendis obligamus vobis omnia bona nostri monasterii quecumque sint et ubicumque. Actum est hoc tercio kalendas augusti anno Domini millesimo ducentessimo nonagesimo tercio.

Signum fratris Bernardi de Miralles. Signum fratris Petri Luch. Signum f. Guillelmi Salvati. Signum f. Berengarii de Monte Magno. Signum fratris Berengarii Bovis, predictorum. Qui predicta omnia firmamus et iuramus.

Testes huius rei sunt Petrus de Ripa. Jacobus Mathosis, rector

altaris sancti Marci in sede Barchinonense constructi. Petrus de Villa et Jacobus de Portis, clerici.

Ego frater Bernardus de Miralles subscribo.

Ego frater Petrus Luch subscribo.

Ego frater Guillelmus Salvati subscribo.

Ego Geraldus de Olorda, prior monasterii Sancte Eulalie, subscribo.

Ego Jacobus de Sanctis, prior Sancti Petri de Cubellis, subscribo.

Ego Guillelmus de Sancto Ypolito, sacrista, subscribo.

Signum Raimundi Soquerii qui hoc firmo. Signum Petri de Ortis, canonici regularis. Signum Petri Marci, notarii publici Barchinone, qui predictis interfuit et hec scribi fecit et clausit cum litteris appositis in linea sexta decima ubi scribitur super die et anno quo supra.

Museu diocesà: Vitrina. Penja el segell del bisbe Bernat Pelegrí i manca el del Capítol de la Seu de Barcelona.

Extracte en el *Resum d'Instruments* del canonge Martí, de les Avellanès (al mateix museu). n.º 1.164.

Còpia quasi sencera en VILLANUEVA, *VL*, t. 18, p. 297-98.